

Čeština

Farní kostel Nejsvětější Trojice ve Fulneku

Editio CS-II-15

Dějiny.....	3
Zázračný obraz Panny Marie Pomocné.....	3
Dnešní farní kostel.....	6
Popis.....	7
Interiér.....	8
Varhany.....	9
Křížová chodba.....	9
Kaple sv. Josefa.....	10
Exteriér.....	10
Významné události.....	11
Literatura.....	13

Farnost	Fulnek
Děkanát	Bílovec
Diecéze	Ostrava-Opava
Provincie	Morava
Obec	Fulnek
Okres	Nový Jičín
Země	Morava

Dějiny

Původní fulnecký farní kostel, zasvěcený sv. Filipu a Jakubovi, stával na místě dnešní kaple sv. Josefa, po levé straně chrámové lodi. Není již známo, kdy byl postaven, vůbec poprvé je doložen 26. února 1293 v listě pána Oldřicha z Lichtenburka, potomka mocného rodu Ronovců a vlastníka Fulnecka, jímžto prodává fojtu Štědroňovi v Jílovci fojstství tamtéž.¹

Roku 1389 byl při kostele založen klášter augustiniánů kanovníků a chrám byl převěcen Nejsvětější Trojici.²

Zázračný obraz Panny Marie Pomocné

Na čestném místě fulneckého farního kostela, nad svatostánkem hlavního oltáře, se nachází zázračný obraz Panny Marie Pomocné, zvané též *Panna Marie Fulnecká*. Kdysi pod ním bývala tabulka s tímto nápisem:

„Im Jahre 1648 den 1. October ist der ehrbare Junggesell Paulus Mudrack, 19 Jahre alt, unschuldigerweiß in dem Hauswald (Thiergarten) erschossen worden. Und dann im Jahre 1649 den 3. März ist Andreas Mudrack nach erlangten heiligen Sakramenten der christkatholischen Kirche, von dieser Welt geschieden. Seines Alters 22 Jahre 5 Monath. Denen zur Gedächtniß die

1 DKH, str. 103. MM, str. 857. KPO, str. 41.

2 MM, str. 857. RD, str. 91, č. 196; str. 92, č. 198. Naproti tomu ZKMF na str. 138 uvádí: „Z jakých důvodů bývalý kostel farní, o němž se činí zmínka ve staré listině z roku 1293., byl zrušen a na jeho místě založen klášter augustiniánský, o tom nemáme žádných zápisů.“

betrübten Eltern, als Georg und Anna Mudrack, d. Epitaphium aufrichten lassen. Gott verleihe allen christgläubigen Seelen die ewige Ruhe und Seligkeit amen.“

Přeloženo do češtiny:

„Roku 1648, 1. října, byl v oboře nevinně zastřelen počestný mládenec Pavel Mudrák, stár 19 let. A poté roku 1649, 3. března, opustil tento svět, obdržev svaté svátosti křesťansko-katolické církve, Ondřej Mudrák. Bylo mu 22 let a 5 měsíců. Na památku jim zarmoucení rodičové, Jiří a Anna Mudrákovi, nechali udělati tento epitaf. Bůh dej všem křesťanským duším věčný pokoj a blaženost amen.“

Zmíněným epitafem byl obraz Panny Marie Pomocné, který manželé Mudrákovi³ roku 1678 darovali farnímu kostelu. Nejprve visel u křtitelnice v kapli sv. Josefa starého farního kostela. Odtud byl později vzat a pověšen mezi dvěma chrámovými okny. Ani tam nezůstal dlouho, roku 1731 byl opět přemístěn, byv nahrazen obrazem tehdy nově blahoslaveného Petra Fouriera. Malbu Panny Marie použili jako malý oltářní obraz a tak zůstala bez většího zájmu až do roku 1746 – tehdy byla 23. prosince znovu přemístěna, nakonec se dostala až do křížové chodby, neboť se pro ni zrovna nenašlo jiné místo; po několika týdnech se tam obraz dokonce rozpadl ve tři kusy. Tu se jej konečně ujal důstojný pán Jakub Erbsmann, senior zdejšího kláštera, a nechal ho po opravě upevnit na klášterní zeď za kostelem.⁴ Postupně se u něj začali téměř každodenně scházivat zbožní křesťané, zdobili obraz květy a ctili Matku Boží modlitbami a zpěvy. Úcta stále rostla, mnozí příшеjší tam nacházeli útěchu a pomoc.

V sobotu před slavností Nejsvětější Trojice, 31. května 1749, konal kolem páté hodiny odpolední u obrazu pobožnost tehdejší panský sluha Jan Jiří Losert. Vtom si na pravém oku Matky Boží povšiml

3 Na nástěnce „Z farní kroniky“ jsou uvedena jména *Vavřinec a Anna Mudrákovi* namísto *Jiří a Anna*, jak stojí v DPF na str. 3.

4 Dle nástěnky „Z farní kroniky“ nechal obraz pověsit na vnější stěnu kaple sv. Josefa.

čehosi bílého. Nejprve myslel, že byl obraz něčím pocákán, jelikož se zrovna dostavovala nová sakristie u starého kostela. Již zvonilo na mši a tak odešel do chrámu, stále ovšem cítil vnitřní nutkání vrátit se na to místo. Po skončení liturgie tedy zamířil opět k obrazu a prohlédnuv si jej zblízka, zjistil, že od pravého oka Panny Marie stékají tři slzy, prostřední až na hlavu Ježíška. I na levém oku bylo patrně cosi mokrého. Tou dobou, bylo krátce před sedmou hodinou večerní, již u obrazu stálo a všechno vidělo asi dvanáct osob. Kostelník Josef Hopp zavolał tehdejšího děkana Josefa Barwiga, ten vystoupil k obrazu a osušil slzy šátkem – podařilo se mu to teprve po delším úsilí. Byl u toho krom děkana také další duchovní z augustiniánského kláštera jménem Alexandr, z laiků pak kostelník Josef Hopp, jeho sestra Apollonie, panský sluha Jan Jiří Losert a přibližně dvanáct dalších věřících. Děkan Barwig jim nařídil o události zatím mlčet, nicméně vše se zanedlouho po celém městě tak rozneslo, že se na tom místě ještě téhož večera shromáždila velká část občanů; byli tam lidé urození i stavu nízkého.

Odpoledne 2. června 1749, v jednu hodinu, se u obrazu sešli děkan Josef Barwig s dalšími duchovními, stavitel Mikuláš Thalherr, Matyáš Hopp, kostelníkův bratr, a Jiří Richter, aby vše důkladně prohlédli a našli vysvětlení. Po pečlivém prozkoumání obrazu i jeho okolí a zvážení všech okolností onoho jevu však zjistili, že slzy na tváři Panny Marie nemohly být přirozeného původu, že se jednalo o zázrak, jehož prostřednictvím se nám vyjevila Matka Boží.

V krátké době se pobožnosti u obrazu tuze rozšířily, přicházelo stále více poutníků nejen z farnosti a přilehlých obcí, ale i ze vzdálenějšího okolí, a mnozí dosvědčovali, jak byly po modlitbě u fulnecké Matky Boží vyslyšeny jejich prosby v duchovních i tělesných potřebách. Pobožnosti a zpěvy většinou trvaly až do noci.

V den svátku Navštívení Panny Marie, 2. července, se u obrazu odbývala první slavná litanie s hudbou; od té doby se tam všechny mariánské svátky slavily s hudebním doprovodem, schola u něj denně zpívala a konala litanie. Na svátek Panny Marie Karmelské byla u obrazu sloužena první mše svatá. Při té příležitosti jej opatřili pěkným rámem a vedle připevnili lampu, která pak nepřetržitě hořela. Před svátkem Narození Panny Marie byla kolem něj postavena

malá dřevěná kaplička, aby měli lidé konající pobožnost přístřeší. Mnoho Fulnečanů navrhovalo uspořádat sbírku a z jejího výtěžku postavit zděnou kapli.

Již 10. prosince se začalo s pracemi na odkopávání skalnatého svahu, který znamenal pro stavbu značnou překážku a zdržení. Celému dílu byl velmi nápomocen fulnecký magistrát i občané města. Dne 12. ledna 1750 byl obraz Panny Marie Pomocné s velikými počtami slavně přenesen do kaple sv. Anny, v níž byl postaven na oltář a zakryt sklem.⁵ Během toho všeho Matka Boží uronila mnoho slzí.

Všechny události seběhnuvší se okolo obrazu pečlivě zaznamenával tehdejší kostelník Josef Hopp. Jeho zápisy pokračují až do 20. ledna 1753; do té doby líčí 106 případů, kdy lidé z různých obcí oznámili, že jim Panna Marie po modlitbě u fulneckého obrazu vyprosila Boží pomoc v rozličných potřebách.

Když se již s velikým úsilím a náklady podařilo svah kvůli stavbě odkopat, byl plán zcela změněn, bylo rozhodnuto nestavět kapli, ale rovnou velký nový kostel.⁶

Dnešní farní kostel

K pracem na skalnaté stráni přicházelo každý den mnoho lidí, dohromady s těmi najatými za peníze jich bývalo 50 až 60. 25. dubna 1750⁷ práce již natolik pokročily, že bylo dosti místa ke kopání základů. První kámen do nich byl položen 5. května a o den později začali pracovat zedníci. Základní kámen kostela byl s velikou slávou položen 19. října 1750 v tom místě, kde se dříve nacházel obraz Panny Marie. Ke slavnostnímu aktu byla zhotovena pozlacená zednická lžice a kladívko; první poklep patřil panu děkanovi, po něm následovalo také ostatní duchovenstvo, magistrát a další urození měšťané. Nakonec mohli na kámen poklepnout i prostí lidé, kdokoli jen

5 Do kaple se vcházelo z křížové chodby, po zrušení kláštera byla zavzata k budově fary (DPF, str. 8).

6 Popis událostí kolem obrazu Panny Marie dle DPF, str. 3–14.

7 DPF, str. 7. Nástěnka „Z farní kroniky“ datuje na 25. dubna 1750 položení základního kamene kněžiště.

měl zájem, každý jednu ránu. Lze jej vidět pod kazatelnou, dodnes je na něm patrný letopočet „1750“. Roku 1760 byla vlastní stavba dle farní kroniky dokončena a započala výmalba.

Ve středu 22. října 1760 byl kostel vysvěcen olomouckým světícím biskupem Janem hrabětem z Schärffenbergu.⁸

Dnešní chrám byl vybudován na místě bývalého kostela sv. Filipa a Jakuba při augustiniánském klášteře, jenž byl roku 1784 zrušen císařem Josefem II. Autorem návrhu byl ve Fulneku se usadivší stavitel Mikuláš Thalherr, kterému jsou přisuzovány také kostely v Budišově nad Budišovkou a Šternberku.⁹

Římskokatolický farní kostel Nejsvětější Trojice ve Fulneku, po zámku hlavní dominanta města, patří k umělecky nejvýznamnějším barokním stavbám celé severovýchodní Moravy.

Popis

Kostel je jednolodní, na západní straně propojený s gotickou křížovou chodbou, jež se stala součástí spodního podlaží fary. Hloubková severojižní osa chrámové lodi směřuje kolmo k Zámeckému vrchu, šířková je rovnoběžná s teoretickou jižní stranou náměstí. Hlavní oltář míří k severu s mírným příklonem západně. Při východní zdi byla vystavěna oválná kaple sv. Josefa, severní straně lodi vévodí mohutná zděná kruchta.

8 Nástěnka „Z farní kroniky“, FKZ-2, str. 3, a DPF, strany 7–10. DPF zmiňuje, že kostel byl vysvěcen 19. dubna 1762, ale označuje přesný údaj za nejistý; o roce však údajně není sporu. Světitelem byl dle tohoto díla olomoucký biskup Maxmilián hrabě z Hammiltonu. Nicméně KF na straně 38 datuje výstavbu do let 1750–1752 a vysvěcení do roku 1760. FKZ-2, str. 3, uvádí, že v pamětní listině z roku 1760, vložené do sanktusníku, je zapsáno datum položení základního kamene 19. října 1750, dokončení hrubé stavby roku 1752, nasazení báně 29. září 1760 a vysvěcení 22. října 1760.

9 MM, str. 857–858.

Interiér

Ve členění interiéru se odráží princip tvorby prostoru skládáním. Jednotlivé prvky jsou od sebe v klenbě odděleny výraznými zdvojenými meziklenebními pásy a v obvodovém zdivu pilastry, nesoucími úseky kladí, na něž pásy dosedají. Pod kopulí obíhá průběžné kladí, pod nímž nalézáme oratoře s konvexně vypnutými poprsnými.

Kostel i kaple jsou osazeny jednotným barokním mobiliářem. Jedinečné nástěnné malby s bohatou symbolikou, dokončené v roce 1760, tématicky spojené se zasvěcením kostela, vytvořil olomoucký malíř Josef Ignác Sadler. V konše nad hlavním oltářem je vyobrazena *Oslava víry*, další pole ukazují scény vážící se k oslavě třech Božských osob – v přední části *Vítězný zmrtvýchvstalý Kristus adorovaný zástupy svatých*, ve střední *Stvořitelské dílo Boha Otce* (v kupoli *Stvoření andělů*) a v zadní letniční scéna *Seslání Ducha svatého*. Pandativy ve střední části vykreslují jinotaje čtyř světadílů. Hlavní oltář je dílem kroměřížského sochaře Františka Ondřeje Hirleho; na ostatní výzdobě kostela spolupracoval s Václavem Böhmem.¹⁰

Většinu obrazů v kostele namaloval Ignác Viktorin Raab, ten oltářní je však dílem Felixe Ivo Leichera. Svatý Augustin na něm drží pero, zanechávající za sebou ohnivou stopu, což symbolizuje inspiraci Duchem svatým.¹¹ Dvířka svatostánku hlavního oltáře jsou ozdobena výjevem pelikána, krmícího v době hladu mláďata vlastním masem – podobenství Krista, sytícího nás skrze svátost oltářní svým tělem.

Na každé straně chrámové lodi najdeme tři boční oltáře. Na pravé, epištolní straně lodi je přední zasvěcen svatému Valentinu, prostřední Panně Marii Bolestné a zadní sv. Barboře. Na levé, evangelijní straně potom přední sv. Augustinu, prostřední sv. Ubaldovi a zadní Utrpení Pána Ježíše. Součástí obou prostředních oltářů jsou skleněné rakve

10 KF, str. 38. KPO, str. 40–41.

11 Nástěnka „Z farní kroniky“ uvádí, že autorem oltářního obrazu je *Jan Leichert* – je to ovšem chybný zápis, omylu v kronice si všímá rovněž DK na str. 35–36; umělec tohoto jména však v kraji nepůsobil, navíc nelze přehlédnout podobnost s ostatními díly Felixe Ivo Leichera.

s ostatky svatých, vpravo svatého Valentina a vlevo sv. Vitala. Roku 2006 byl do kostela z polského Krakova slavnostně přenesen také ostatek sv. Faustyny Kowalské a k němu umístěn obraz Božího Milosrdenství.

Na pravé straně nalezneme rovněž kazatelnu. Hlavním motivem její výzdoby je soubor tří ctností, vyobrazený v podobě tří ženských postav: vlevo dole s kotvou – *naděje*, uprostřed nad kazatelnou s křížem – *víra* a vpravo dole s kalichem – *láska*.

Varhany

Původní varhany farního kostela, postavené varhanářem Janem Jiřím Schwartzem z Libavé, byly posvěceny roku 1766. Měly dva manuály a 18 rejstříků. Kvůli značnému opotřebením dřevěných součástí a červotočivosti byly ve 20. století opraveny a rozšířeny národním podnikem *Továrna na varhany* v Krnově dle návrhu Ing. Oty Veverka. Renovovaný trojmanuálový 33rejstříkový stroj byl posvěcen 10. prosince 1955, po kolaudaci prof. Gustavem Pivoňkou z Olomouce.¹²

Křížová chodba

Křížová chodba bývalého kláštera augustiniánů kanovníků, vystavěná zřejmě ve 30. letech 15. století při západním průčelí tehdejšího kostela, je nejcennější gotickou památkou ve městě. Zaklenuje ji křížová žebrová klenba s hodnotnými plastickými detaily. Pod výběhy žeber a ve svornících klenby nacházíme erby budovatelů kláštera – zavínutou střelu pánů z Kravař a hvězdu pánů ze Šternberka a Lukova. Prostor je osvětlován jedenácti hrotitými okny, ústícími do neobvykle malého rajského dvora. Z původních plaménkových kružeb v nich se do dneška dochoval jen zlomek ve vrcholu západního středového. Křížová chodba původně spojovala kostel a obytné prostory kláštera, do lodě ústí lomeným portálem.¹³

12 Dle tabulky na varhanách.

13 KF, str. 36. KPO, str. 41–42.

Kaple sv. Josefa

Kaple sv. Josefa, prostor s vlastní architektonickou kompozicí, se půdorysně nachází přibližně na místě kněžiště bývalého gotického kostela. Interiér je členěn pilastry s úseky kladí, na něž dosedá výrazně modelovaná římsa, nesoucí klenbu kupole. Pod římsou jsou oratoře s konvexně vypnutými poprsnými, nad vchodem do lodi kostela zaujme mohutná empora. V klenbě kaple nalézáme výjev *Dvanáctiletý Ježíš v Chrámě*, po obvodu vhodně doplněný scénami ze života sv. Rodiny. S lodí interiér spojuje vysoká arkáda.¹⁴

Exteriér

Vnitřní skladbě prostorů odpovídá také členění exteriéru kostela – boční fasády jsou hladké, nároží mezi jednotlivými hmotami zaoblená, na rozhraní jsou vloženy čtyřsloupy, po celém obvodu stavby obíhá korunní kladí. Z hmoty kostela vystupují přístavky kaple a sakristií. Celé průčelí vytváří monumentální kulisu, připomínající stavitelství vrcholného baroka. V nikách fasády stojí figury čtyř evangelistů od sochaře Jana Schuberta. Lod' chrámu má sedlovou střechu, nad ústředním prostorem s kupolí je střecha mansardová se sanktusníkem, kapli zakrývá nízká baň.¹⁴ Štít kostela byl v letech 1901–1903 upraven dle návrhu profesora Ferdinanda Hracha.¹⁵

Na východní straně chrámu je umístěn pozdně gotický až raně renesanční náhrobek Jiřího z Žerotína, datovaný do roku 1507. Ideализovaný výjev představuje zemřelého jako rytíře stojícího na lvu, symbolu moci a síly. Sousední náhrobek, pocházející z roku 1556, patří rodině Baltazara Švajnice z Pilmsdorfu.¹⁶

Z náměstí vede ke kostelu barokní schodiště z počátku 18. století s klasicistní branou osazenou sochami.¹⁵

14 KPO, str. 41.

15 MM, str. 857.

16 KF, str. 37.

Významné události

- 1293 Nejstarší dochovaná písemná zmínka o fulneckém farním kostele.¹
- 1389 Beneš z Kravař založil ve Fulneku při farním kostele augustiniánský klášter. Mikuláš z Rýzmburka, biskup olomoucký, svolil, aby kostel klášteru připadl a stal se tak kapitulním.²
- 1416 V kostele pochován Lacek I. z Kravař, první moravský hejtmán, jmenovaný králem Václavem IV.¹⁷
- 1429 Fulnek zapálil Jan z Tovačova, shořel kostel i klášter.¹⁷
- 1559 Požár zničil klášter a přilehlou část města.¹⁸
- 1657 Kostel zpustošili a vypálili Švédové.¹⁹
- 1672 Papež Klement X. propůjčil proboštům fulneckého augustiniánského kláštera právo infule.²⁰
- 1676 Velký požár opět sežehl město i kostel.¹⁹
- 1693 Kostel po požáru obnoven nákladem augustiniánského kláštera.¹⁹
- 1695 Požár zasáhl klášter i okolí.¹⁸
- 1749 Panna Maria na zázračném fulneckém obraze poprvé ronila slzy.²¹

17 HMZM, str. 688, a nástěnka „Z farní kroniky“.

18 FKZ-3, str. 4.

19 Dle nástěnky „Z farní kroniky“.

20 MM, str. 858. ZKMF uvádí na straně 152 chybně papeže Klimenta XII. Právo infule – právo užívati biskupských insignií.

- 1750 Položen základní kámen nového farního kostela.²²
- 1760 Kostel vysvěcen olomouckým světícím biskupem Janem hrabětem z Schärffenbergu.⁸
- 1766 Posvěceny nové dvojmanuálové 18rejstříkové varhany.¹²
- 1784 Augustiniánský klášter zrušen Josefem II., poslední probošt se stal farářem. V budově konventu byla zřízena městská fara.²³
- 1900–3 Celková renovace kostela.¹⁹
- 1905–8 Oprava křížové chodby.¹⁹
- 1919 Do chrámu zavedeno elektrické osvětlení.¹⁹
- 1950–83 Průběžně prováděna celková rekonstrukce kostela a fary.¹⁹
- 1955 Posvěceny opravené a rozšířené trojmanuálové 33rejstříkové varhany.¹²
- 2006 Do kostela umístěn ostatek sv. Faustyny Kowalské, přenesený z polského Krakova.

21 DPF, str. 4–5.

22 DPF, str. 7–9, a nástěnka „Z farní kroniky“.

23 ZKMF, str. 150. MM, str. 858.

Literatura

- [DK] Jelonek, Emil. Felix Ivo Leicher. In *Das Kuhländchen*. 7. svazek. Neu-Titfchein: L. V. Enders'fch, 1926. Str. 35–36.
- [DKH] Prasek, Vincenc. *Dějiny kraje Holasovského čili Opavského*. Edice Vlastivěda Slezská, III. díl, I. část'. Opava: Jubilejní fond Vlastivědy Slezské, 1891. Str. 103.
- [DPF] Demel, Phillip. *Die Pfarrkirche in Fulnek und das Mariabild am Hochaltar*. Fulnek: nákladem vlastním, 1869. Str. 3–14.
- [FKZ-2] Rašková, Jana. Farní kostel sv. Trojice. In *Fulnecký kulturní zpravodaj*. Ročník 1980, č. 2. Fulnek: Městský národní výbor Fulnek, 1980. Str. 3.
- [FKZ-3] Hoduláková, Milena – Bouda, Tomáš. Augustiniánský klášter. In *Fulnecký kulturní zpravodaj*. Ročník 1980, č. 3. Fulnek: Městský národní výbor Fulnek, 1980. Str. 4.
- [HMZM] Hosák, Ladislav. *Historický místopis země Moravkoslezské*. Praha: Společnost přátel starožitností čsl., 1938. Str. 688.
- [KF] Trapl, Miloš – Kraváček, František. *Komenského Fulnek*. Praha: Pressfoto, 1993. ISBN 80-7046-085-7. Str. 36–38.
- [KPO] Gavendová, Marcela. *Kulturní památky okresu Nový Jičín*. Nový Jičín: Okresní úřad; Ostrava: Památkový ústav, 1996. ISBN 80-85034-14-X. Str. 40–42.
- [MM] Kuča, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. I. díl. Praha: Libri, 1996. ISBN 80-85983-13-3. Str. 857–858.

- [RD] Barciak, Antoni – Müller, Karel. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku – Regesty listin uložených v Horním Slezsku*. I. díl. Wrocław: Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego; Opava: Zemský archiv v Opavě, 2004. ISBN 80-86388-17-4. Str. 91, č. 196; str. 92, č. 198.
- [ZKMF] Oppl, Stanislav Václav. *Z kroniky staroslavného města Fulneku, působiště J. A. Komenského*. Fulnek na Moravě: Kryl a Scotti, 1928. Str. 138, 150, 152.

FARNÍ KOSTEL NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE VE FULNEKU
Vydání CS-II-15

Text a sazba: Petr Adam Dohnálek

Grafická a typografická revize: Bc. David Hrabálek
Fulnek 2009, URN:NBN:cz-nk20098916

Dokument je dostupný pod licencí
Creative Commons Uveďte autora-Zachovejte licenci 3.0 Česko,
vizte <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/cz/deed.cs>

